

Beleidsplan: 2018 – 2022

Commissie Europa en internationaal

1 Inleiding

De bestuurlijke commissies van de VNG stellen voor de collegeperiode 2018 – 2022 een beleidsplan op waarin de belangrijke maatschappelijke en bestuurlijke opgaven en thema's voor deze periode worden beschreven. De gekozen thema's zijn leidend voor de keuze van de bestuurlijke portefeuilles van de commissieleden en bieden een kader aan de werkzaamheden van de commissies. De thema's zijn verbonden aan de onderwerpen van het interbestuurlijk programma dat VNG, IPO, UvW en rijk op 14 februari 2018 hebben gesloten. De beleidsplannen zijn flexibel en dynamisch. Indien de politieke en maatschappelijke situatie hierom vraagt, kunnen zij worden gewijzigd.

De Commissie Europa en internationaal zal in de mandaatperiode 2018-2022 werkzaam zijn aan de volgende zes prioritaire thema's:

1. Stad en ommeland in Europees en mondiaal perspectief;
2. Energie, klimaat en circulaire economie;
3. Bestuurlijke vernieuwing in de Europese en mondiale context;
4. Innovatie en regionale economische ontwikkeling;
5. Inclusieve samenleving en sociale zaken;
6. Mondiale crises: preventie en respons.

De zes thema's zijn gebaseerd op maatschappelijke thema's binnen Nederland en de VNG alsmede Europese en internationale ontwikkelingen. De Europese en mondiale omgeving geeft kaders aan het Nederlandse beleid. De commissie Europa en Internationaal heeft een vertegenwoordigende rol en behartigt de belangen van de Nederlandse gemeenten in de Europese Unie, de Raad van Europa, de Verenigde Naties en andere internationale gremia.

Hieronder worden eerst de belangrijkste Europese en internationale kaders van de komende vier jaar geschetst. Daarna zullen de zes thema's nader worden toegelicht. Tot slot wordt een korte schets van de rol en doelstelling van de commissie Europa en internationaal gegeven.

2 De Europese en internationale omgeving: trends en uitdagingen

De werkzaamheden van de commissie Europa en Internationaal vinden de komende vier jaar plaats binnen de volgende Europese en internationale kaders.

De maatschappelijke opgaven van Europa

Gemeenten hebben belangrijke taken als het gaat om de praktijk, uitvoering en handhaving van Europese regelgeving. Europa is geen apart beleidsonderwerp, maar een politiek speelveld waar beslissingen worden genomen die de taken en bevoegdheden van de gemeenten direct en indirect raken.

Europa staat voor grote maatschappelijke uitdagingen, zoals de energietransitie, de klimaatdoelstellingen van Parijs, het versterken van het concurrentievermogen van Europa, het stimuleren van de duurzame investeringen die voor banen moeten zorgen, het verminderen van ongelijkheid en er zijn situaties waarin de democratische waarden onder druk komen te staan. Bovendien kreeg Europa, net als de rest van de wereld, te maken met een nieuwe geopolitieke en economische en sociale situatie, zoals grote migratiestromen, (anti-Europa)-populisme, een verhoogde terroristische dreiging en nieuwe internationale politieke verhoudingen.

Uitdagingen voor de Europese Unie

Een interbestuurlijke aanpak voor Europese uitdagingen

Het samen optrekken van overheden in Europa is steeds meer van belang om effectief op te treden en mogelijke implementatieproblemen van wet- en regelgeving te signaleren. De samenwerking met gemeenten en regio's vergroot daarnaast de democratische verantwoording en de kwaliteit van de beleidsvorming. Een duidelijkere erkenning van de beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit en een betere interbestuurlijke samenwerking tussen de verschillende bestuursniveaus (multilevel governance) zijn hiervoor noodzakelijk.

Het EU-Meerjarig Financieel Kader 2021-2027

De Europese Commissie heeft een Meerjarig Financieel Kader (MFK) 2021-2027 gepubliceerd. Uit het MFK komen de Europese structuur- en Investeringsfondsen (ESIF), waarmee het Europees regionaal beleid, het zgn. cohesiebeleid gefinancierd wordt. Ook financiert het MFK het Europese landbouwbeleid, waarvan plattelandsontwikkeling onderdeel uit maakt. De regionale economie in Nederland heeft EU fondsen nodig. In de huidige programmaperiode (2014-2020) krijgt Nederland € 1,6 miljard voor regionale en lokale investeringen met EU-geld. Hierbij geldt dat voor iedere euro uit Brussel minimaal één euro aan cofinanciering uit de lidstaat moet komen. Daardoor spreken we in de huidige periode van minimaal een kleine €3 miljard aan investeringen met EFRO en ESF. De gemeenten willen ook na 2020 met Europese fondsen investeren in duurzame economische groei en werkgelegenheid. Het MFK omvat ook andere subsidieprogramma's zoals het Kaderprogramma R&D (thans: Horizon2020), en AMF (migratie), die mogelijk van belang kunnen zijn voor Nederlandse gemeenten.

De Brexit

Op 29 maart 2019 treedt het VK formeel uit de EU. De Europese Unie zal de gevolgen van de Brexit moeten oplossen. De nieuwe verhoudingen binnen de EU zijn relevant. Met het VK verliest de EU één van zijn drie grote en machtige lidstaten. Nederland en de Scandinavische lidstaten hebben vaak op gedeelde belangen en prioriteiten met het Verenigd Koninkrijk samengewerkt en EU-begrotingen in omvang beperkt gehouden.

Gemeenten worden op verschillende wijzen met de Brexit geconfronteerd. Ten eerste handelen vele bedrijven met het VK. De impact van de Brexit kan derhalve gevolgen hebben voor de plaatselijke economie en

werkgelegenheid. In veel gemeenten wonen Britse onderdanen. Hun rechten en status na de Brexit zijn onderdeel van de onderhandelingen. Daarnaast heeft de Brexit gevolgen voor de onderhandelingen van het EU-budget. Het VK is een grote nettobetaler in de EU. De EU en het VK kwamen overeen dat na 29 maart 2019 een overgangsfase volgt t/m 31 december 2020, tevens de einddatum van de huidige EU-budget en –programma-periode (2014-2020). Gemeenten, provincies, kennisinstellingen, etc. werken samen met Britse partners in Europese programma's als Interreg, Urbact en Horizon2020. De vraag is of de Britten na 2020 toegang blijven behouden tot deze programma's en daardoor beschikbaar blijven als partners in Europese programma's.

Uitdagingen voor de Raad van Europa

De Raad van Europa telt 47 lidstaten, inclusief de lidstaten van de Europese Unie. Bovengenoemde maatschappelijk vraagstukken komen daarom grotendeels terug in de debatten van de Raad van Europa over de toekomst van Europa.

De volgende trends stonden centraal in het vijfde rapport van de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa over de status van de democratie, mensenrechten en de rechtsstaat (2018)¹ en komen geregeld terug in de debatten van de Raad van Europa over de toekomst van Europa:

- **Onderminning van democratische processen:** de Raad van Europa neemt waar dat verkiezingen geregeld worden beïnvloed waardoor het publieke vertrouwen afneemt in democratische instituties en processen. Corruptie blijft tevens een uitdaging, zowel binnen de lidstaten als in de Raad van Europa zelf.
- **De uitdagingen van het populisme voor instituties:** onze rechtsstaat, mensenrechten en democratie zijn afhankelijk van de instituties die ze vormgeven. De afgelopen jaren is het populisme een grotere uitdaging gaan vormen voor deze instituties. Op het Europese niveau zijn er verschillende pogingen gedaan om de Raad van Europa en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens te ondermijnen. Deze trend is echter ook in de lidstaten waarneembaar. De lidstaten worden opgeroepen om het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens te waarborgen.
- **Beïnvloeding van onafhankelijke rechtssystemen:** er zijn de afgelopen jaren meer pogingen gedaan om rechtssystemen te beïnvloeden door het uitoefenen van politieke druk op benoemingen, de veiligheid van rechters te verminderen en overheidsfunctionarissen machtigen om de presidenten van de rechtbank te vervangen. Op het Europese niveau, zijn er lidstaten geweest die het Europese Verdrag van de Rechten van de Mens betwisten en de beslissingen van het Europese Hof niet aannemen.
- **De vrijheid van meningsuiting in Europa:** er is een afname in de bescherming van journalisten in de lidstaten van de Raad van Europa en het aantal vergripen die aan de Raad van Europa gerapporteerd zijn is toegenomen, inclusief fysieke aanvallen, inhechtenisneming, het sluiten van organisaties en het beperken van de mediavrijheid.
- **Afname aan vrijheid van vereniging:** het maatschappelijk middenveld en mensenrechten-verdedigers worden in verschillende landen ondermijnd en beperkt door wetgeving (inclusief landen die beschouwd worden als sterke democratieën).

Het afgelopen jaar is tevens zichtbaar geworden hoeveel invloed landen kunnen hebben op de activiteiten van de Raad van Europa als zij hun financiële contributie terugtrekken vanwege kritische geluiden op de status van de democratie of mensenrechten in het desbetreffende land. De komende jaren zal duidelijk worden welke aanpak de Raad van Europa gaat hanteren in dit vraagstuk en wat dat betekent voor het voortbestaan van de organisatie.

De internationale kaders: trends en uitdagingen

Global Goals agenda: Veel van onze gemeentelijke opgaven zijn nauw verbonden met wereldwijde opgaven. Nederlandse gemeenten staan voor grote uitdagingen die niet los gezien kunnen worden van ontwikkelingen elders, zoals de energietransitie, schone lucht, gevolgen van klimaatverandering, duurzame economische ontwikkeling, migratie en integratie en ongelijkheid.

In 2015 zijn door alle lidstaten van de Verenigde Naties de duurzame ontwikkelingsdoelen ('Global Goals for

¹ Thorbjørn Jagland, Secretaris-Generaal van de Raad van Europa (2018). "State of Democracy, Human Rights and the Rule of Law. Role of Institutions, threats to institutions". [Link](#) report.

sustainable development') vastgesteld voor de periode 2016-2030. Deze agenda omvat 17 doelen en richt zich op sociale, economische en ecologische aspecten van duurzame ontwikkeling. De agenda laat zien dat het voor toekomstbestendige duurzame ontwikkeling nodig is om integraal naar maatschappelijke opgaven te kijken, en waarvoor samenwerking tussen Rijk en gemeenten, inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties essentieel is. Deze wereldagenda is daarmee komende jaren richtinggevend voor duurzame ontwikkeling, in Nederland en elders in de wereld, en vormt daarom ook een kader voor het beleid van de Nederlandse overheid, de Europese Unie en andere overheden.

Wereldwijde ontwikkelingen: In bredere zin zijn er ook wereldwijde ontwikkelingen die van invloed zijn op het functioneren van het lokaal bestuur in Nederland en elders in de wereld, en die doorwerken op het werk dat VNG International mede namens Nederlandse gemeenten uitvoert ter versterking van lokaal bestuur.

- De relatie tussen overheid en burger staat onder druk of ondergaat een transitie door onder meer de aanwezigheid van autoritaire regimes, globalisering, de opkomst van sociale media, technologische innovaties, demografische transitie en veranderende politieke landschappen.
- Toenemende verstedelijking vraagt om een integrale aanpak van maatschappelijke vraagstukken op het gebied van onder meer ruimtelijke ordening, klimaat en sociale ongelijkheid.
- Op het wereldwijde politieke toneel zijn afgelopen jaren verschuivingen geweest, zoals het weer toenemen van de spanningen tussen Rusland en het Westen, de verdere opkomst van China en spanningen binnen de Islamitische wereld, die komende jaren mogelijk van invloed kunnen zijn op onder meer conflicten en de veiligheidssituatie in landen elders in de wereld en op internationale economische kansen en bedreigingen.
- Aanhoudende conflicten in onder meer Syrië, Zuid-Soedan en Libië zorgen voor een aanhoudende stroom van vluchtelingen richting Europa maar ook in de regio. Ook toenemende economische ongelijkheid, werkloosheid, klimaatproblemen en sociale ongelijkheid zorgen voor toenemende migratiestromen. In zowel het beleid van de EU als van de Nederlandse overheid zijn komende jaren opvang van vluchtelingen in de regio van herkomst en het aanpakken van grondoorzaken van migratie belangrijke speerpunten.

Erkenning voor de rol van lokaal bestuur in ontwikkeling: In 2015 en 2016 zijn wereldwijd verschillende agenda's vastgesteld: de hierboven genoemde Global Goals Agenda, maar ook de nieuwe mondiale stedelijke agenda (Habitat III), de klimaatakkoorden van Parijs (COP 21), de Humanitarian Summit en de Financing for Development agenda. Meer dan voorheen zijn (koepels van) lokale overheden betrokken geweest bij de totstandkoming van deze wereldwijde agenda's en zij zullen komende jaren dan ook volop betrokken moeten worden bij de uitvoering en monitoring ervan, in Nederland en elders in de wereld. Voor komende jaren is het dan ook nodig dat de donorgemeenschap het belang van decentralisatie en voldoende capaciteit van lokale en regionale overheden in toenemende mate zal erkennen, en dat lokale overheden voldoende middelen en ruimte krijgen om bij te dragen aan de uitvoering van deze agenda's.

3 Zes Europese en internationale thema's: meerjarenplan 2018 – 2022

De Commissie Europa en internationaal heeft voor de periode 2018-2022 zes prioritaire thema's vastgesteld. Binnen deze thema's zijn bestuurlijke portefeuillehouders in de verschillende Europese en internationale delegaties benoemd.

De thema's en portefeuilles worden jaarlijks nader ingevuld door de VNG Agenda, de Europese Agenda van de VNG en de jaarplannen van VNG International. Deze agenda's concretiseren de werkzaamheden van de Commissie en bepalen de ondersteuning van het VNG bureau in de lobby in Den Haag, Brussel, Straatsburg en elders in de wereld en de ondersteuning van de delegaties bij het Comité van de Regio's, het Congres van lokale en regionale overheden van de Raad van Europa en in andere internationale gremia.

In 2015 is de mondiale Agenda met 17 duurzame ontwikkelingsdoelen aangenomen door alle lidstaten van de Verenigde Naties. Deze 'Global Goals for sustainable development' vormen het raamwerk voor de invulling van de thema's en portefeuilles van de Commissie Europa en Internationaal.

Samenwerking

Global Goal 17: Partnerschappen voor de doelen

Voor de zes prioritaire thema's zullen de bestuurlijke portefeuillehouders samenwerken. Per thema zullen de portefeuillehouders in de verschillende Europese en internationale delegaties samenwerken, zodat in alle Europese en internationale gremia hetzelfde standpunt zal worden uitgedragen. De thema's creëren hierdoor dwarsverbanden tussen de delegaties en dit zal de cohesie binnen de Commissie Europa en internationaal versterken.

De portefeuillehouders zullen ook samenwerken met de leden van de betrokken beleidscommissies van de VNG. Het is belangrijk om de Europese/internationale en de Nederlandse besluitvormingsprocessen aan elkaar te verbinden. Hierdoor zal de inbreng van de leden van de Commissie Europa en internationaal in de Europese en internationale gremia corresponderen met het standpunt van de VNG en de belangenbehartiging bij de rijksoverheid. Bij onderstaande omschrijving van de zes thema's zal daarom worden aangegeven met welke bestuurlijke commissies zal worden samengewerkt.

Tot slot zal de Commissie Europa en internationaal contact onderhouden met de bestuurlijke Europa werkgroepen van de G4, de G40 en de P10.

1 Stad en ommeland in Europees en mondiaal perspectief.

Global Goal 11: Steden en dorpen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam

Europese en mondiale stedelijke agenda

Verstedelijking en bevolkingsgroei vormen wereldwijd twee grote uitdagingen die met elkaar verbonden zijn. Inmiddels woont 54% van de wereldbevolking in stedelijke gebieden, en de verwachting is dat dit in 2050 66% is. In de stad komen vraagstukken samen rondom ruimtelijke

ordering en huisvesting, ongelijkheid en inclusiviteit, duurzaamheid, klimaatverandering en veiligheid. Dit vraagt om een integrale aanpak van stedelijke vraagstukken, waarin gemeentebesturen een belangrijke en leidende rol spelen.

Met het Pact van Amsterdam is in mei 2016 een uitvoeringsprogramma gelanceerd om de stedelijke dimensie in EU-beleid en -financiering in kaart te brengen en de Europese Commissie van aanbevelingen te voorzien. Dit proces, de Urban Agenda voor de EU, vindt plaats aan de hand van twaalf thematische partnerschappen van lidstaten, steden, Commissiediensten en Europese organisaties als CEMR en Eurocities. In totaal nemen acht steden en twee ministeries uit Nederland deel aan de partnerschappen, alsmede Aedes (Huisvesting). Eind 2018 moeten de laatste partnerschappen hun aanbevelingen hebben opgeleverd. Inmiddels zijn twee nieuwe partnerschappen opgericht voor een vervolg van de Urban Agenda voor de EU

De follow-up van het Pact van Amsterdam is van belang voor de steden en overige gemeenten. Ten eerste is van belang dat de verschillende vakdepartementen van de Commissie concreet opvolging geven aan de aanbevelingen. Ten tweede is het belangrijk dat het proces van partnerschappen met nieuwe thema's wordt voortgezet. Ten slotte moet de unieke multilevel governance van de partnerschappen – steden zitten op basis van gelijkwaardigheid met lidstaten aan tafel – breder worden toegepast in het Brusselse beleidsproces. Aandacht hiervoor in verband van het CvdR en CEMR is speerpunt voor de VNG.

In 2017 is het programma Governance of Inclusive Green Growth in Cities (DEALS) van start gegaan. Het programma wordt uitgevoerd door VNG International in de periode 2017-2022 en wordt gefinancierd door het ministerie van Buitenlandse Zaken. Het doel van het programma is bij te dragen aan inclusieve, veilige, weerbare en duurzame ontwikkeling in zeven steden ter wereld, door middel van een geïntegreerde, multi-level, multi-stakeholder en inclusieve benadering. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van het concept City Deals. Verschillende Nederlandse gemeenten leveren kennis en expertise voor de uitvoering van het programma.

Plattelandsbeleid

Om goed te wonen, werken en recreëren op het platteland is het nodig te investeren in de aantrekkelijkheid ervan voor inwoners, bedrijven en toeristen. Een goede fysieke en digitale bereikbaarheid van voorzieningen en bedrijven speelt daarbij een belangrijke rol. Dat draagt ook bij aan de economische ontwikkeling van het platteland. Ook de relatie met de stad is belangrijk. Steden bieden hun ommeland centrumfuncties. Het platteland biedt rust en ruimte aan de stad, maar zorgt ook voor nieuwe economische dragers, kansen voor klimaatadaptatie en het opwekken van duurzame energie. Een samenhangend beleid voor plattelandontwikkeling kan plattelandsgebieden in Europa ondersteunen in de uitdagingen waar zij voor staan.

Eind mei 2018 heeft de Europese Commissie haar wetgevingsvoorstellen voor het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) voor de periode 2021-2027 gepresenteerd. De plattelandsgemeenten zijn van mening dat het GLB moet worden gemoderniseerd en vereenvoudigd om in te spelen op de uitdagingen in plattelandsgebieden.

Bestuurlijke portefeuilles

- Europees Cohesiebeleid en Stedelijkbeleid (CvdR-delegatie)
- Mondiale duurzame stedelijke agenda (Internationale delegatie)
- Europees plattelandsbeleid (CvdR-delegatie)
- Regionale samenwerking en relatie stad-platteland (Congres-delegatie)

Verbinding met de volgende beleidscommissies van de VNG: de Commissie Economie, Klimaat, Energie en Milieu en de Commissie Ruimte, Wonen en Mobiliteit

2 Energie, klimaat en circulaire economie

Global Goal 6: Schoon water en sanitatie

Global Goal 7: Betaalbare, betrouwbare en duurzame energie voor iedereen.

Global Goal 12: Verduurzamen van consumptie- en productiepatronen

Global Goal 13: Bestrijden van klimaatverandering en de effecten daarvan

In het interbestuurlijk programma dat VNG, IPO, UvW en rijk op 14 februari 2018 hebben gesloten zijn ambitieuze doelen neergelegd op klimaatmitigatie (49% CO2 reductie in 2030), klimaatadaptatie (Alle sectoren klimaatbestendig handelen in 2020 en Nederland klimaatbestendig en waterrobuust in 2050) en circulaire economie (circulair Nederland in 2050) die de komende tijd worden uitgewerkt. De gezamenlijk ambitie van de overheden is om inhoudelijke resultaten te behalen op deze drie thema's die alle overheden ondersteunen. Inhoudelijke afspraken waar ook bedrijfsleven en maatschappelijke partijen verantwoordelijkheid voor dragen worden vastgelegd in het Klimaatakkoord. Daarnaast leggen Rijk en medeoverheden inhoudelijke afspraken vast in een akkoord over klimaatadaptatie (zoals aangekondigd in het regeerakkoord) en bij de uitvoering van de transitieagenda circulaire economie. Deze agenda's werken binnen een sterk internationale context met randvoorwaarden die in EU beleid en regelgeving zijn vastgelegd. Bovendien kennen de oplossingen een sterke grensoverschrijdende dynamiek.

Bestuurlijke portefeuilles:

- Europees klimaat, energie en milieubeleid (CvdR-delegatie)
- Internationaal duurzaamheidsbeleid en klimaat (internationale delegatie)

Verbinding met de volgende beleidscommissies van de VNG: de Commissie Economie, Klimaat, Energie en Milieu

3 Bestuurlijke vernieuwing in de Europese en mondiale context

Global Goal 16: Vreedzame en rechtvaardige samenleving voor iedereen en effectieve, verantwoordelijke en inclusieve instellingen op alle niveaus

Gemeenten zijn druk aan het experimenteren met nieuwe vormen van lokaal bestuur om de inwoners beter bij lokale vraagstukken te betrekken, de organisatie te professionaliseren en om flexibel op allerlei uitdagingen in te kunnen spelen. Deze trend van bestuurlijke vernieuwing en innovatie zal de komende jaren op de voorgrond blijven voor gemeenten. Deze processen kunnen tegenwoordig niet meer los gezien worden van Europese en Internationale context. 70% van de EU-wetgeving heeft bijvoorbeeld invloed op gemeenten. Lokaal maatwerk staat direct in relatie tot (grensoverschrijdende) maatschappelijke uitdagingen als klimaatverandering, energievoorziening, werkgelegenheid, etc. waar op Europees en internationaal niveau afspraken over worden gemaakt en doelstellingen voor worden gesteld.

Het lokaal bestuur in Nederland heeft ook een aantal verworvenheden waar we trots op mogen zijn en die zich lenen om te delen met andere lokale overheden elders in de wereld, zoals breed gedragen besluitvormingsprocessen en continuïteit van beleid. Hiertoe is het concept 'The Essence of Dutch Local Government' ontwikkeld met als doel om zaken die goed geregeld zijn of innovatief zijn in het Nederlandse lokale bestuur in het buitenland tentoon te stellen en daarmee óók een bijdrage te leveren aan het binnenlands zelfbewustzijn. Ook door middel van de projecten en programma's die VNG International uitvoert ter versterking van lokaal bestuur in een groot aantal landen – deels met inzet van Nederlandse gemeenten -, wordt bijgedragen aan bestuurlijke vernieuwing elders.

Democratische vernieuwing en de versterking van de lokale autonomie staan centraal binnen de Raad van Europa. Het Europees Handvest inzake Lokale Autonomie, dat is geratificeerd door de 47 landen van de Raad van Europa vormt de basis van de discussies over democratie en autonomie. Aanbevelingen voor Nederland gaan over het belang van een breder belastinggebied en interbestuurlijke consultatie. Ook heeft de Raad van

Europa aandacht voor goed bestuur en mensenrechten op lokaal niveau in alle 47 lidstaten. De VNG-delegatie in de Raad van Europa heeft aandacht voor deze zaken.

Bestuurlijke portefeuilles:

- Sterke lokale democratie en autonomie (Congres-delegatie)
- Goed bestuur (Congres-delegatie)
- Europese governance (CvdR-delegatie):
- Europees ontwikkelingsbeleid (Internationale delegatie)
- Versterking en vernieuwing van lokaal bestuur (Internationale delegatie)

Verbinding met de volgende beleidscommissies van de VNG: de Commissie Bestuur en Veiligheid

4 Innovatie en regionale economische ontwikkeling

Global Goal 8: Duurzame, inclusieve en bestendige economische groei en volledige en productieve werkgelegenheid en fatsoenlijk werk voor iedereen

Global Goal 9: Industrie, innovatie en infrastructuur

EU-budget en -fondsen (inclusief grensoverschrijdende samenwerking):

In mei 2018 heeft de Europese Commissie haar voorstellen voor het EU-Meerjarig Financieel Kader (MFK) 2021-2027, de nieuwe meerjarige EU-begroting, gepresenteerd. Uit het MFK komen de Europese structuur- en Investeringsfondsen (ESIF), waarmee het Europees regionaal beleid, het zgn. cohesiebeleid gefinancierd wordt. Het gaat hier om de fondsen EFRO (waaruit ook de Interreg- en Urbact-programma's gefinancierd worden) en ESF.

De gemeenten willen ook na 2020 met Europese fondsen investeren in duurzame economische groei en werkgelegenheid. Zij zetten zich hierbij in voor een zo groot mogelijk aandeel in de ESIF voor Nederland. Daarbij zetten zij zich in voor een echte vereenvoudiging van de beheersregels voor de inzet van de fondsen, een meer integrale en gebiedsgerichte aanpak en meer lokale autonomie voor gemeenten bij de besteding van de fondsen. Dit geldt zowel voor de nationale programma's als de Interreg-programma's. Voor die laatste programma's is van belang dat er wat betreft grensoverschrijdende samenwerking (GROS) een betere samenhang komt met nationale en bilaterale initiatieven, zoals het actieplan Grensoverschrijdende economie en arbeidsmarkt.

Interne markt

Gemeenten worden in hun dagelijkse beleid geconfronteerd met regels voor de interne markt: staatssteun, aanbestedingen, vrij verkeer van diensten, personen, goederen en kapitaal, etc. Een goed functionerende interne markt is van groot belang van de Nederlandse economie en daardoor ook voor gemeenten. De Europese regels moeten een goede balans geven voor gemeenten: de interne markt moet goed kunnen functioneren, maar die werking mag het lokale bestuur niet (te veel) onnodig hinderen in de uitvoering van haar beleid. De interne marktregels vormen ook een steeds belangrijkere randvoorwaarde voor het bereiken van innovatie, duurzaamheid en sociaal beleid. Zaken waar gemeenten dagelijks mee te maken hebben. De VNG zet zich hierbij in op meer beleidsvrijheid voor gemeenten.

Innovatie en ICT

Uitvoerbare regelgeving, lage administratieve lasten, nauwere betrokkenheid in de beleidsfase (Europese governance) zijn de kernbegrippen voor de VNG als het op de digitale interne markt aankomt. Volgens de Europese Commissie vormt die digitale interne markt één van de antwoorden van de EU op het globaliseringsvraagstuk, omdat hier veel economische kansen liggen. Zeker als het gaat om informatiebeleid heeft de EU een grote impact op de dienstverlening op lokaal niveau. De EU zet zich in op Europese standaarden, normen en regels voor hard- en software, en privacy. Willen gemeenten hun dienstverlening verbeteren richting de burger en ondernemingen, dan is een dialoog tussen EU en gemeenten op dit vlak (i.c. EU Digitale Agenda 2020) onontbeerlijk. De EU zet de komende jaren met wetgeving en beleidsinitiatieven als het Actieplan e-overheid in op het versterken en uitbouwen van de digitale interne markt.

Internationale economische ontwikkeling

De Nederlandse economie is in veel opzichten (investerings, handel, conjunctuurschommelingen) nauw verflochten met het buitenland. Daarom zijn de internationale aspecten onmisbaar in de uitwerking van het Interbestuurlijk Programma Economie. Voor gemeenten, met name ook in regionaal verband, gaat het om het vestigingsklimaat, het faciliteren van innovatie-clusters, de aantrekkelijkheid voor buitenlandse studenten, en de gezamenlijke profilering in het buitenland. Op het terrein van 'Smart Cities' komt dat laatste al aardig van de grond.

Om ook goed gecoördineerd te werken met het rijk en de koepels van het bedrijfsleven was vertegenwoordiging van de VNG de afgelopen jaren in de Dutch Trade & Investment Board (DTIB) een nuttig instrument. De DTIB is vervangen door een nieuwe structuur, met o.a. een International Strategic Board die een meer beperkte samenstelling heeft gekregen, en Trade NL voor publiek-private samenwerking. Daar zal de VNG opnieuw actief in deelnemen of aan bijdragen.

Bestuurlijke portefeuilles:

- Europees Cohesiebeleid en Stedelijkbeleid (CvdR-delegatie)
- Grensoverschrijdende samenwerking (CvdR-delegatie)
- Europees plattelandsbeleid (CvdR-delegatie)
- Interne markt (CvdR-delegatie)
- Informatiesamenleving (CvdR-delegatie)
- Internationale aspecten van economische ontwikkeling (Internationale delegatie)

Verbinding met de volgende beleidscommissies van de VNG: de Commissie Economie, Klimaat, Energie en Milieu en de Commissie Dienstverlening en informatiebeleid.

5 Inclusieve samenleving en sociale zaken

Global Goal 5: Gendergelijkheid

Global Goal 8: Duurzame, inclusieve en bestendige economische groei en volledige en productieve werkgelegenheid en fatsoenlijk werk voor iedereen

Global Goal 10: Ongelijkheid in en tussen landen beperken

Global Goal 16: Vreedzame en rechtvaardige samenleving voor iedereen en effectieve, verantwoordelijke en inclusieve instellingen op alle niveaus

Sociale zaken en werkgelegenheid

De EU heeft in november 2017 de Sociale Pijler voor de EU gelanceerd. Dit is een pakket van principes, acties en wetgeving die de sociale dimensie van de EU moeten versterken. De gemeenten hebben veel bevoegdheden in het sociale domein en investeren via de arbeidsmarktregio's met ESF in het begeleiden van mensen naar een nieuwe baan. De uitvoering van de Europese Sociale Pijler raakt het gemeentelijke beleid. De VNG zet in op een actieve rol in het debat over de uitvoering en ontwikkeling van de Sociale Pijler, waarbij het behoud van lokale autonomie leidend is.

Mensenrechtenbeleid op lokaal niveau

Bij maatwerk is het van belang om minimumstandaarden in acht te nemen. Mensenrechten bieden hier een kader voor en zijn een voorwaarde voor democratisch bestuur. Eén van de doelstellingen van de Raad van Europa is het beschermen van de mensenrechten en het versterken van het Europese mensenrechtensysteem. De aandacht in Europa voor het lokale niveau van de mensenrechten is de afgelopen jaren zichtbaar toegenomen en de VNG-delegatie in de Raad van Europa zet zich hier actief voor in.

Inclusieve samenleving en actuele zaken

Gemeenten streven naar een *inclusieve samenleving* die isolatie van (groepen van) inwoners voorkomt. Actuele thema's als preventie van radicalisering en integratie van migranten spelen hierbij een grote rol. In de komende

jaren blijft de integratie en participatie van statushouders voor de VNG een prioriteit. Gemeenten willen de regie nemen op duurzame integratie van nieuwkomers, zodat nieuwkomers sneller volwaardig mee kunnen doen aan de Nederlandse samenleving. Uitgangspunten daarbij zijn maatwerk en een integraal, parallel (dus niet volgtijdelijk) aanbod van huisvesting, gezondheid, opleiding, werk etc.

Bestuurlijke portefeuilles:

- Mensenrechtenbeleid op lokaal niveau (Congres-delegatie)
- Integratie nieuwkomers (Congres-delegatie)
- Inclusieve samenleving en actuele zaken (Congres-delegatie)
- Duurzame ontwikkelingsdoelen (Internationale delegatie)

Verbinding met de volgende beleidscommissies van de VNG: de Commissie Participatie, Schuldhulpverlening en de Commissie Integratie Gezondheid, Welzijn, Jeugd en Onderwijs

6 Mondiale crises: preventie en respons.

Global Goal 10: Ongelijkheid in en tussen landen beperken

Global Goal 11: Steden en dorpen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam

Global Goal 16: Vreedzame en rechtvaardige samenleving voor iedereen en effectieve, verantwoordelijke en inclusieve instellingen op alle niveaus.

Fragiele staten

In 2017 is VNG International gestart met de uitvoering van het programma Inclusive Decisions At Local Level (IDEAL, 2017-2021), ter bevordering van legitimiteit en sociale cohesie in 7 landen, waarmee een bijdrage wordt geleverd aan Global Goal 16: Vreedzame en rechtvaardige samenleving voor iedereen en effectieve, verantwoordelijke en inclusieve instellingen op alle niveaus. Met het programma wordt beoogd om bij te dragen aan het versterken van lokale overheden om effectiever te kunnen omgaan met risico's voor fragiliteit op lokaal en nationaal niveau. Verschillende Nederlandse gemeenten leveren een bijdrage aan het programma. Ook in verschillende andere projecten en programma's ondersteunt VNG International komende jaren lokale overheden in hun rol bij het bevorderen van veiligheid, sociale cohesie stabiliteit en ontwikkeling in fragiele context.

Vredesprijs

Oorlog en gewapend conflict zijn helaas nog steeds wijd verspreid, met desastreuze gevolgen voor de betrokken burgers en gemeenschappen. De verwachting is dat in 2025 twee derde van het arme deel van de wereldbevolking in fragiele staten en conflictgebieden zal leven. Dit is het gevolg van trends als steeds groter wordende schaarste van publieke goederen en grondstoffen, urbanisatie en toename van intolerantie en spanningen. Om meer aandacht te genereren voor de rol die lokale overheden kunnen spelen in het voorkomen en oplossen van conflicten, is in 2016 op het UCLG World Congress voor de eerste keer de Vredesprijs uitgereikt. De vredesprijs is een initiatief van VNG International samen met andere partners en zal in 2019 opnieuw uitgereikt worden aan een lokale overheid met de meest inspirerende benadering om vrede te bevorderen.

Rampen en weerbaarheid

Migratie en opvang in de regio: Het Nederlands beleid legt veel nadruk op (of claimt in elk geval veel aandacht voor) het aanpakken van de grondoorzaken van conflicten en migratie en voor de opvang van vluchtelingen in de regio van herkomst. Echter, om 'opvang in de regio' méér te laten zijn dan een afwentelingsmechanisme, is een serieuze aanpak nodig die veel meer investeringen vergt dan nu gegeven worden. Die serieuze aanpak houdt veel meer in dan voldoende tenten, voldoende eten en (inmiddels ook) meer onderwijskansen. Daar hoort ook bij dat de 'host communities' gesteund worden, dat er voor en met vluchtelingen én host communities aan een veel meer geïntegreerde regionale ontwikkeling wordt gewerkt. Vluchtelingen blijven vaak wel 10 jaar of langer. Maak van hun aanwezigheid (en de externe middelen die daarmee binnen komen) een

kans voor regionale ontwikkeling in plaats van een last.

VNG International werkt tot eind 2018 (met financiering van BZ) samen met de gemeente Amsterdam aan een project in Jordanië en samen met Den Haag en Almere aan een project in Libanon. In beide gevallen om de lange termijn opvang te verbeteren, beter ingebed in de omgeving, met betere publieke dienstverlening, en met een sterkere rol voor de lokale overheden (in afstemming met de VN organisaties UNHCR en UNDP). Momenteel wordt gekeken naar vervolgfinitanciering om ook komende jaren te kunnen blijven bijdragen aan het ondersteunen van lokale overheden bij de opvang van vluchtelingen in de regio van herkomst.

Weerbaarheid en wederopbouw: Niet alleen door de mens veroorzaakte conflicten, maar ook klimaatverandering en daaruit voortkomende extremere weersomstandigheden, zorgen in de toekomst voor een toenemend risico op humanitaire rampen. Wereldwijd wordt steeds vaker erkend dat lokale overheden een belangrijke rol spelen als partner als het gaat om paraatheid, respons en wederopbouw na rampen. Niet alleen kunnen lokale overheden een belangrijke coördinerende rol spelen net ná de ramp, juist ook op de lange termijn bij de wederopbouw na rampen spelen zij een centrale rol. VNG International zal komende jaren bijdragen aan de erkenning van deze rol door deelname aan internationale debatten, en vanuit dat perspectief bijdragen aan bijvoorbeeld de ontwikkeling van handboeken bij rampen.

Mede dankzij financiële donaties van 35 Nederlandse gemeenten is in 2018 een programma van start gegaan ter ondersteuning van de wederopbouw van Sint Maarten na orkaan Irma. VNG International gaat de overheid van Sint Maarten ondersteunen in het versterken van de voorbereiding op rampen: de capaciteit om te anticiperen, aan te passen, veiligheid te verzekeren, en te reageren op toekomstige rampen. Ook het proces van 'building back better' wordt ondersteund: het rampenbestendig bouwen om toekomstige risico's te beperken. Hierbij wordt ook gebruik gemaakt van de kennis en expertise van Nederlandse gemeenten.

Bestuurlijke portefeuilles:

- Conflict en fragiliteit (internationale delegatie)
- Vredesprijs (internationale delegatie)
- Rampen, weerbaarheid en wederopbouw (internationale delegatie)

Verbinding met de volgende beleidscommissies van de VNG: Commissie Bestuur en Veiligheid

4 Opzet en doeltelling van de Commissie Europa en Internationaal

De Commissie Europa en Internationaal heeft als opdracht om de belangen te behartigen van de Nederlandse Gemeenten in de Europese Unie, de Raad van Europa, de Verenigde Naties en tijdens Europese of internationale debatten en bestuurlijke overleggen in Nederland. Daarnaast volgt de commissie actief de ontwikkelingen op de Europese en internationale aspecten van gemeentelijke beleidsterreinen en verbindt deze met de vakinhoudelijke werkzaamheden op deze beleidsterreinen in de verschillende beleidscommissies van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

De Commissie Europa en Internationaal tracht haar doel te bereiken door:

- a. het uitdragen van de standpunten van de VNG in de Europese Unie, de Raad van Europa, de Verenigde Naties en tijdens Europese of internationale debatten en bestuurlijke overleggen in Nederland;
- b. de advisering van het bestuur, de verschillende beleidscommissies van de VNG en VNG International over Europese en internationale ontwikkelingen.
- c. de VNG te vertegenwoordigen in Europese en internationale gremia, zoals de Europese koepelvereniging *Council of European Municipalities and Regions*, de wereld koepelvereniging *United Cities and Local Governments*, het Comité van de Regio's, het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa en andere internationale gremia
- d. met zusterorganisaties in het buitenland samen te werken

De Commissie Europa en Internationaal bestaat uit maximaal uit 37 leden die werkzaam zijn in de volgende vijf delegaties:

- a. De VNG-leden naar de *Council of European Municipalities and Regions*;
- b. De VNG-leden naar de *United Cities and Local Governments*;
- c. De gemeentelijke leden en plaatsvervangende leden naar het Comité van de Regio's;
- d. De gemeentelijke leden en plaatsvervangende leden naar het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa;
- e. De internationale delegatie van de VNG bestaande uit bestuurders die actief zijn in internationale programma's van VNG International.

VNG

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is de koepelorganisatie van de Nederlandse gemeenten. De VNG is de vereniging van en voor alle mensen, die bestuurlijk en ambtelijk in de Nederlandse Gemeenten werken. Samen met alle gemeenten staat de VNG voor kracht en kwaliteit van het lokale bestuur. De VNG heeft in Brussel een ambtelijke voorpost. Daarnaast werkt de VNG samen met veel andere organisaties en is lid van o.a. de Europese koepel van verenigingen, de *Council of European Municipalities and Regions* (CEMR) en de internationale koepel *United Cities and Local Governments* (UCLG).

Vereniging van Nederlandse gemeenten
Postbus 30435
2500 GK Den Haag
Tel. +31 (0)70 3738200
www.vng.nl

De Commissie Europa en internationaal

De Commissie Europa en internationaal is één van de 10 beleidscommissies van de VNG.
Voor meer informatie zie: <http://www.vng.nl/vereniging/platform/vng-commissies/commissie-europa-en-internationaal>

Secretariaat van de Commissie Europa en internationaal:

Simone Goedings

Coördinator van de Nederlandse delegatie naar het CvDR
Directie Europa
Simone.goedings@vng.nl

Anika Timmerman

Secretaris van de Nederlandse delegatie naar het Congres
VNG International
Anika.timmerman@vng.nl

Irene ten Teije

Secretaris van de internationale delegatie
VNG International
Irene.tenteije@vng.nl

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93
info@vng.nl

januari 2019

vng.nl